

DÜŞÜK GELİRLİ ÜLKELERDE SOSYAL KORUMA VE EKONOMİK BÜYÜME İLİŐKİŐİ

The Relationship between Social Protection and Economic Growth for Low Income Countries

Hakan KUM* & Özlem ÖKTEM**

Özet

Düşük gelirli ülkelerde sosyal koruma teorisi ve pratiği, son on yılda hızlı bir şekilde ilerlemiştir. Sosyal korumanın, düşük gelirli ülkelerdeki yoksulluk ve kırılganlığa etkili bir cevap oluşturduğu, ekonomik ve sosyal kalkınma stratejilerinin önemli bir bileşeni olduğu görüşü etrafında bir fikir birliği bulunmaktadır. Sosyal koruma yükselişü küresel eğilimlere bir cevap oluşturmaktadır. Bu çalışmada sosyal korumanın ekonomik büyüme üzerindeki etkisi Panel ARDL yöntemi ile araştırılmıştır. 2006-2016 döneminde 21 düşük gelirli ülkeye ilişkin veri seti ile ekonometrik uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Çalışmadan elde edilen bulgular, ele alınan sosyal koruma değişkeninin, meydana gelen kısa dönemli şoklarla uzun dönem ekonomik büyüme ortalamasına yakınsadığını göstermektedir yani düşük gelirli ülkelerin ekonomik büyümesinde sosyal korumanın önemli bir etken olduğuna ekonomik büyüme üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğuna işaret etmektedir. Bu bağlamda düşük gelirli ülkelerde sosyal korumaya ilişkin politikaların ekonomik büyümeyi teşvik edici önemli bir politika aracı olduğunu söylemek mümkündür. Sosyal koruma sürdürülebilir yoksulluğu azaltarak büyümeyi artıran bir stratejinin potansiyel olarak önemli bir parçasıdır.

Anahtar Kelimeler:

Sosyal Koruma,
Ekonomik Büyüme,
Panel Veri Analizi,
Düşük Gelirli Ülkeler

JEL Kodları:

F43, C33, C23

Abstract

Social protection theory and practice in low-income countries has progressed rapidly in the last decade. Social protection is an effective response to poverty and vulnerability in low-income countries; There is a consensus around the view that it is an important component of economic and social development strategies. The rise of social protection provides an answer to global trends. In this study, the effect of social protection on economic growth is investigated by ARDL method. In the period of 2006-2016, econometric applications are carried out with the data set of 21 low-income countries. The findings of the study show that the social protection variable, which is discussed, converges to the long-term economic growth average with the short term shocks occurring. In this context, it is possible to say that policies related to social protection are an important policy tool in promoting economic growth in low-income countries. Social protection is a potentially important part of a strategy to reduce growth by reducing sustainable poverty.

Keywords:

Social Protection,
Economic Growth,
Panel Data Analysis,
Low Income Countries

JEL Codes:

F43, C33, C23

* Doç. Dr., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İİBF İktisat Bölümü, hakan.kum@nevsehir.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7880-8355

**Doktora Öğrencisi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE İktisat Programı, ozlemoktem123@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9109-6452

1. Giriş

İktisadi büyüme, sermaye, emek, toprak, Ar-Ge benzeri üretim faktörlerinde meydana gelen artışın üretimi meydana getiren faktörlerin oluşturduğu birim başına hasılayı arttırması ile milli gelirden meydana gelen artışıdır (Blomstrom, Lipsey ve Zejan, 1996). Gelişmekte olan ülkeler istikrarı, ekonomik göstergeleri ve ekonomik kalkınmayı dengede tutmak istemektedir; gelişmiş ülke ekonomileri için ise durum bundan biraz farklıdır. Gelişmiş ülke ekonomisinde üzerinde durulan konu reel Gayri Safi Yurtiçi Hasılanın (GSYH) yıllar içindeki hareketliliğidir. Fakat sonuç olarak ekonomik büyüme gelişmiş ülke ekonomisi için de gelişmekte olan ülke ekonomisi için de önem arz etmektedir. Hızlı iktisadi büyüme sağlamak bütün ülkelerin en önemli makro ekonomik hedeflerinden bir tanesidir (Ünsal, 2000).

Teknolojik gelişme, fiziki ve beşeri sermaye birikimi ekonomik büyümeye kaynak sağlamaktadır. Büyümenin oluşabilmesi için gerekli olan, bu üç kaynağın bir arada çalışmasıdır (Yılmaz, 2004). Bu açıdan bu üç kaynağı destekleyecek bir takım sosyal politikalara ihtiyaç duyulması önem arz etmektedir. Bunlardan bir tanesi de sosyal korumadır.

Sosyal korumanın hane, yerel ve ulusal düzeylerde büyümeyi etkileyebileceği doğrudan ve dolaylı kanalları vardır. Bu bağlamda sosyal koruma, üç ortak sınıflandırma içermektedir. Genel yardım veya diğer (primsiz) kaynaklardan sağlanan düşük gelirli veya savunmasız gruplara yönelik sosyal yardımlar, tipik olarak nakit veya aynı sosyal transferler, sübvansiyonlar veya ücret feragatleri vb., sosyal sigorta, tipik olarak yaşlılık ve iş kaybı dahil olmak üzere belirli yaşam koşullarını kapsayan ve işveren veya çalışanların katkılarıyla finanse edilen, prime dayalı veya sübvansiyonlu sigortalar, işgücü piyasası programları, genellikle istihdam olanakları ve çalışma standartlarının iyileştirilmesi ile ilgili mali destek, hizmet ve mevzuattır. Sosyal koruma, yoksulluğu azaltma hedeflerine katkıda bulunabilecek birçok politika müdahalesinden biridir. Özellikle yoksul haneler arasında üretkenliği ve işgücüne katılımı korumak ve artırmak için ekonomik büyümeye olumlu etkilerinin arttığını göstermektedir (Alderman ve Yemtsov, 2012).

Ekonomik büyümeyi etkileyen birçok etken bulunmaktadır. Bu nedenler ihracattan yolsuzluğa, doğrudan yabancı sermaye yatırımlarına, etnik parçalanmaya, dış yardıma ve demokrasi gibi siyasal kurumlara kadar uzanmaktadır.

Aliyu ve Elijah (2008) yaptıkları çalışmada, yolsuzluğu barındıran bir büyüme modeli kullanmışlar ve yolsuzluğun beşeri sermayenin gelişimi, iktisadi büyüme ve toplam istihdam üzerinde olumsuz bir etki oluşturduğunu bulmuşlardır. Nain ve Ahmad (2010), Hindistan’da ihracat koşullu büyüme teorisini 1996-2009 yılları arası üç aylık veriler ile incelemişlerdir. Çalışmada Granger nedensellik testi kullanılmıştır. İhracat, reel efektif döviz kuru ve ithalat ile iktisadi büyüme arasındaki ilişkiyi kısa vadede ve uzun vadede incelemek için varyans ayrıştırma yöntemi kullanılmıştır. Çalışmadan elde edilen bulgulara göre, ihracat koşullu büyüme teorisi desteklenmemektedir fakat büyümeden ihracata doğru bir nedensellik ilişkisi vardır. Zhang (2007), Latin Amerika ve Doğu Asya ülkelerinde iktisadi büyüme ile doğrudan yabancı sermaye yatırımları arasındaki ilişkiyi koentegrasyon (eşbütünleşme) metodu ile incelemiştir. Varolan 11 ülkeden Tayvan, Hong Kong, Meksika, Endonezya ve Singapur için doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının iktisadi büyümeyi olumlu etkilediği tespit edilmiştir. Çalışmadan elde edilen bir diğer sonuç ise beşeri sermayenin yüksekliği, ihracat için büyük ölçüde doğrudan yatırımlara sahip olmak, ticaret rejimlerinin serbestleştirilmesi, doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının ve makro iktisadi istikrarın iktisadi büyümeyi arttırmada rol

oynamasıdır. Hassan (2010) Sudan için yaptığı çalışmada sosyal korumanın kişi başı GSYİH'ı uzun vadede arttırdığını tespit etmiştir. Patterson ve Patterson (2012) emek, sermaye, ihracat ve sosyal korumanın ekonomik büyüme üzerindeki etkisini 21 Sahraaltı Afrika ülkesi için 2005-2006 yılları arasında incelemiş ve devletin emek, ihracat ve sosyal koruma politikalarını geliştirmesi ile verimliliği ve ekonomik büyümeyi artırabileceği sonucuna ulaşmıştır. Ezcurra ve Rodríguez-Pose (2011) araştırmalarında, 1990-2005 döneminde 20 Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) ülkesi için panel veri kullanarak, sosyal koruma harcamalarının merkezi olmayan dağılımının ekonomik büyüme üzerindeki etkisini incelenmişlerdir. Sonuçlar, toplam hükümet harcamalarının ekonomik korumadaki sosyal koruma alt bölümünün pozitif etkisini göstermektedir. Bu bulgu, analize ek açıklayıcı değişkenlerin eklenmesi için sağlamlaştır ve belirli herhangi bir ülke tarafından yönlendirilmemektedir. Yoon (2013) yaptığı çalışmada, Kore'de sosyal koruma harcamalarının verimliliği sağlamada kritik önem taşıdığını tespit etmiştir. Ancak bu örneklere zıt ve alternatif bir çalışma olarak; Gwartney, Lawson ve Holcombe (1999) sosyal koruma harcamalarının büyüme için kötü olduğunu ve sosyal koruma harcamalarının eşitlik ve verimlilik arasında bir dengeyi tetikleyebileceğini ve ekonomik, yenilikçi ve girişimci kapasitenin genel bir kaybına neden olabileceğini belirtmektedir.

Gelişmekte olan ülkelerde sosyal koruma teorisi ve uygulaması son 15 yılda hızla ilerlemiştir. Sosyal korumanın, gelişmekte olan ülkelerdeki yoksulluğa karşı etkili bir politika oluşturduğu; ekonomik, sosyal kalkınma stratejilerinin önemli bir bileşenini oluşturduğu görüşünde artan bir fikir birliği vardır (Barrientos ve Hulme, 2008).

Gelişmekte olan ülkelerde yoksulluğun azaltılmasının büyük oranda yoksul yanlısı ekonomik büyüme ya da bir tür sosyal koruma politikasından kaynaklandığı ve bunun genellikle işyerlerinde, özellikle düşük gelirli ülkelerde büyümenin tek ana faktörü olduğu savunulabilir. Dolayısıyla, sosyal koruma politikalarının tasarımı ile ilgili meydan okuma, büyüme sürecinin doğasından başlamaktadır. Başarılı bir ekonomik ve sosyal politika paketi, yoksulluğun azaltılması için de iyi bir ekonomik büyüme modeli üretmelidir. Elde edilen büyümeye rağmen yoksulluk içinde kalanları da kapsayacak bir sosyal koruma sistemi oluşturulmalıdır. Sosyal koruma politikasının, iyi işlerin yaratılmasıyla mümkün olduğu kadar tutarlı olması da son derece önemlidir, çünkü iş yaratımı yoluyla büyümenin yoksulluğun azaltılmasına katkı sağladığı düşünülmektedir. İstihdam düşük gelirli aileler için büyük bir gelir kaynağı sağladığı için, işgücü piyasası ve serbest meslek kazancı tarafından sağlanan imkanlar, yoksulluktan kurtulma başarısı için en azından bir veya daha fazla kişinin daha fazla sosyal koruma programı yardımı ile desteklenmesini gerektirir (Berry, 2013).

Bu çalışmada sosyal koruma ile ekonomi politikasının yönlendirdiği ekonomik değişkenler arasındaki bağlantı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Çalışmanın amacı 21 düşük gelirli ülke için 2006-2016 yılları arası Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GDP), sermaye (GCF), emek (LAB), sosyal koruma (SPR) verileri kullanılarak ekonomik büyüme ile sosyal koruma arasındaki ilişkiyi tespit etmektir. Çalışma; sosyal koruma politikalarının birçok ülkedeki birçok insan için giderek önem kazanması ve işgücü piyasasının işleyişi, emek çıktıları, yoksulluk ve sosyal koruma politikaları arasında olası birçok nedensel bağlantı bulunması sebebi ile literatüre katkı sağlayabilecektir.

Çalışmanın ikinci bölümde metodolojiden bahsedilecektir. Üçüncü bölümde 21 düşük gelirli ülke için 2006-2016 yılları arası Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GDP), sermaye (GCF), emek (LAB) ve sosyal koruma (SPR) verileri kullanılarak ekonomik büyüme ile sosyal koruma

arasındaki ilişkinin Autoregressive Distributed Lag (ARDL) Panel Mean Group (PMG) yöntemi ile araştırılmasından elde edilen bulgular tartışılacaktır.

2. Metodoloji

2.1. Veri Seti

Çalışmada 21 düşük gelirli ülke¹ için 2006-2016 yılları arası Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GDP), sermaye (GCF), emek (LAB), sosyal koruma (SPR) verileri kullanılmıştır. Veri tabanında 31 düşük gelirli ülkeden yalnızca 21’i için eksiksiz verilerin mevcut olması sebebi ile çalışmada bu 21 ülke ele alınmıştır. 2006 yılından önceki yıllara ait sosyal koruma oranı ile ilgili veriler seçilen bu ülkeler için eksiksiz olarak mevcut değildir. Bu nedenle çalışmanın kapsadığı dönem 2006 yılından başlamaktadır.

Bağımlı değişken reel GDP’dir, yani sabit 2000 ABD dolarıdır. Dolayısıyla, reel GDP’deki değişimler, ülkelerin ekonomik performansındaki değişiklikleri göstermektedir. Bağımsız değişkenler ise gayri safi yurt içi hasıla bölü brüt sermaye oluşumu (GDP/GCF), işgücü (toplam emek) ve Sosyal Koruma Oranıdır (SPR). Makale için ekonomik model, emek ve sermaye olmak üzere iki girdiden oluşan neo-klasik bir üretim fonksiyonuna dayanmaktadır

$$Y=f(K,L) \quad (1)$$

Analizde kullanılan sosyal koruma verisi ise, ülkenin kontrolü dışındaki olaylardan etkilenen çıktılardan (ekonomik büyüme oranları gibi) ziyade, ülkenin kontrolünde olan temel unsurları ele alan bir ülkenin politikalarının ve kurumsal düzenlemelerinin kalitesini yakalamayı amaçlamaktadır. Daha spesifik olarak, SPR bir ülkenin politikasının ve kurumsal çerçevesinin sürdürülebilir büyümeyi ve yoksulluğun azaltılmasını ve dolayısıyla kalkınma yardımını etkin bir şekilde kullanmasını ölçer. Bu çalışmada da söz konusu verinin ekonomik büyüme üzerindeki etkisi araştırılmaktadır (Dünya Bankası, 2018).

Analizlerde söz konusu dönem için yıllık veriler kullanılmış ve bu verilerin logaritması alınmıştır. Çalışmada kullanılan veriler Dünya Bankası’ndan elde edilmiştir. Analiz aşamasında Eviews ve Stata programlarından faydalanılmış ve ARDL Mean Group (MG) Panel veri yöntemi kullanılmıştır.

2.2. Panel Veri Analizi ve Birim Kök Testleri

Son dönemlerde panel veri metodu ekonometrik analizlerde oldukça yaygınlaşmıştır. Bu modellerde, N adet birim ile bu birimlerden her birime karşılık gelen T sayıda gözlem yer almaktadır. Gözlem adedindeki artış, çoklu doğrusal bağıntı sorununu yok etmekte ve ölçülen ilişkiye daha çok değişkenlik katmaktadır (Hsiao, 2006). Panel veri analizi yöntemini daha ayrıntılı incelemek için alttaki ‘k’ değişkenli genel hipotez esas alınacak olunursa eğer:

¹ Burkina Faso, Burundi, Orta Afrika Cumhuriyeti, Çad, Komorlar, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Gambiya, Gine-Bissau Cumhuriyeti, Haiti, Madagaskar, Malawi, Mali, Mozambik, Nepal, Ruanda, Senegal, Sierra Leone, Tanzania, Togo, Uganda, Zimbabve

$$y_{it} = \beta_{1it} + \beta_{2it} + \beta_{kit}X_{kit} + \varepsilon_{it} \quad (2)$$

Bu denklemde, $t = 1, 2, \dots, n$ zamanı, $i = 1, 2, \dots, G$ de kesit birimini göstermektedir. Ayrıca olasılıklı olmayan hata terimi ε ' nun ortalaması sabit varyanslı ve sıfır olarak düşünölmektedir. Yani $E(\varepsilon_{it}) = 0$ ise $Var(\varepsilon_{it}) = \sigma_{\varepsilon}^2$ şeklindedir. Bilinmeyen tepki katsayıları β_{2it} 'den β_{kit} 'ye kadar uzanan eğim katsayılarıdır. Bu katsayılar farklı zaman dilimleri ve farklı birimler için değişebilirler. Tüm bunlar ile birlikte model tahmini yapılırken modelin eğim katsayıları, sabit terimi ve hata terimi ile ilişkili birçok varsayımda bulunmaktadır (Judge, Griffiths, Hill, Lütkepohl ve Lee, 1985). Aşağıda sıralanan unsurlara bakılacak olunursa:

i. Hata terimi, birimlere ve zamana göre meydana gelen değişiklikleri temsil etmektedir. Hem eğim hemde sabit katsayılar hem zamana göre hem de birimlere göre farklılaşmamaktadır.

ii. Eğer eğim katsayıları sabit ise, sabit terim zamana göre sabit kalmakta fakat birimlere göre değişmektedir.

iii. Eğim katsayıları eğer sabit ise, sabit terim zamana ve birimlere göre değişebilmektedir.

iv. Eğim katsayıları da sabit katsayılar da birimlere göre farklılaşabilmektedir.

v. Birimlerine ve zamana göre bütün katsayılar değişebilmektedir.

Analizde kullanılan denklem Cobb-Douglas üretim fonksiyonuna dayanmaktadır ve aşağıdaki gibidir. β_1 'den β_3 'e kadar bağımsız değişkenlere verilen katsayıları içermekte, β_0 sabit ve i, t ise panel veri analizi kullanılacağı anlamına gelmektedir. ε_{it} Model'e dahil edilen hata terimini göstermektedir.

$$GDP_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 K_{i,t} + \beta_2 L_{i,t} + \beta_3 SPR_{i,t} + \varepsilon_{i,t} \quad (3)$$

Çalışmada Im, Pesaran ve Shin (2003) birim kök testi kullanılmıştır. Serilerdeki gecikme uzunlukları Akaike ve Schwartz bilgi kriterlerine göre belirlenmiştir. Im, Pesaran ve Shin (2003) testi birinci kısım panel birim kök testleri için bir alternatif şeklinde geliştirilmiştir. 2. kuşak panel birim kök testleri arasında yer almaktadır. İkinci kısım panel birim kök testleri için ortak bir otokorelasyon kullanılmamakta her bir birim için kendi otokorelasyon katsayısı kullanılmaktadır (şimşek, 2008).

Teste göre Y_{it} 'in birinci dereceden otoregresif süreç sebebiyle üretilmiş olduğu varsayıldığında;

$$Y_{it} = (1 - \phi_i) \mu_i + \phi_i Y_{i,t-1} + \varepsilon_{it} \quad i=1, \dots, N \quad t=1, \dots, N \quad (4)$$

$$\Delta Y_{it} = \alpha_1 + \beta_i Y_{i,t-1} + \varepsilon_{it} \quad (5)$$

Bu test için hipotezler aşağıdaki şekildedir.

$$H_0 : \beta_i = 0$$

$$H_1 : \beta_i < 0$$

2.3. Pool Mean Grup (PMG) ve Mean Grup (MG) Testleri

Analizde PMG tahmincisi yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem Pesaran, Shin ve Smith (1999) tarafından geliştirilmiştir. Bu özel tahmin edici, ampirik büyüme çalışmalarını karşılayan

önemli bir problemle başa çıkılmasını sağlar. Bu önemli problem parametre heterojenliğidir. Parametre heterojenliği, parametre ortalamalarının yorumlanmasında aşırı dikkat gerektirmektedir. PMG tahmincisi, kısa vadede katsayılar ve hata varyanslarının ülkeler arasında farklılık göstermesine izin verirken, uzun dönemli katsayıların homojenliğini varsayarak bu problemi en azından kısmen ortadan kaldırmanın bir yolunu sunmaktadır (Simões, 2011)

Pesaran vd. (1999), hem T hem de N büyük olduğunda tutarlı olan farklı tahmincileri öne sürmektedir. Bu iki tahmin edicinin arasındaki fark, MG tahmincisinin, her iki eğim ve kesişmenin ülkeden ülkeye değişmesine izin verdiği varsayımı altında daha tutarlı görünmesidir. Birleştirilmiş PMG'ye göre uzun vadenin varsayımı altında eğim homojenliği tutarlıdır. Homojenlik eğimi varsayımı altında kurulan alternatif bir tahmin edici, eğimlerin sabitlendiği ve kesişmelerin ülkeye göre değişmesine izin verdiği dinamik sabit efektlerdir (DFE). MG tahmincisi, panel için uzun dönemli parametreleri, tek tek ülkeler için ARDL modellerinden alınan ortalama uzun dönemli parametrelerden alır (Ndambendia ve Njoupouognigni, 2010).

3. Ampirik Bulgular

Çalışmada öncelikle birim kök testi yapılmıştır. Maksimum gecikme uzunluğu Schwarz Bilgi Kriterine göre 1 olarak belirlenmiştir. Birinci düzeyde farkı alınan değişkenler için olasılık değerleri sırası ile 0.0364, 0.0021, 0.0424, 0.0245'tir. Tüm değişkenler için bu değerler 0.05 kritik değerinden küçük olduğu için seriler düzeyinde durağandır.

Tablo1. Im, Pesaran ve Shin Birim Kök Testi Sonuçları

Değişkenler	İstatistik	Olasılık**
Ingdp	-179.445	0.0364
Ingcf	-285.954	0.0021
lnlab	157.521	0.0424
lnspr	-196.793	0.0245

2006-2016 döneminde 21 düşük gelirli ülke için Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GDP), sermaye (GCF), emek (LAB) ve sosyal koruma (SPR) verileri kullanılarak ekonomik büyüme ile sosyal koruma arasındaki ilişkiyi araştırmak için yapılan PMG ve MG model tahmin sonuçları Tablo 2 ve Tablo 3'te sunulmuştur.

PMG ve MG modellerinden hangisinin seçileceğine karar vermek için Hausman testi yapılmıştır. Tablo 4'te yer alan Hausman test sonuçlarına bakıldığında, 0.92 olasılık değeri 0.05 değerinden büyük olduğu için MG modeli reddedilir, PMG modeli ise kabul edilir. Dolayısıyla çalışmada PMG modelinden elde edilen sonuçlar yorumlanmıştır.

Tablo 2. PMG Regresyon Tahminleri

	Katsayı	Std. Hata	Z	P> z
(Ec)lngcf	0.4312452	0.028508	15.13	0.000
lnlab	1.242.019	0.0594638	20.89	0.000
lnspr	0.283005	0.0398732	7.10	0.000
(SR)ec	-0.1642103	0.0746032	-2.20	0.028
lngcf D1	0.0142503	0.0331769	0.43	0.668
lnlab D1	1.728.594	2.704.803	0.64	0.523
lnsprD1	-0.0065069	0.0239902	-0.27	0.786
Cons.	0.2518646	0.122891	2.04	0.040

Tablo 3. MG Tahmini: Hata Doğrulama Modeli

	Katsayı	Std. Hata	Z	P> z
lnecf	1.093.511	0.7357389	1.49	0.137
lnlab	-.1434078	.2605302	-0.55	0.582
lnspr	-0.5567142	0.1483254	-3.75	0.000
(SR)ec	-0.5567142	0.1483254	-3.75	0.000
lngcf D1	-0.0221272	0.0193332	-1.14	0.252
lnlabD1	5.566.626	386.281	.44	0.150
lnsprD1	0.0436127	0.0456829	0.95	0.340
Cons.	3.764.273	4.280.729	0.88	0.379

Tablo 4. Hausman MG PMG, Sigmamore

	(b)	(B)	(b-B)	sqrt(diag(V_b- V_B)) S.E
	MG	PMG	Fark	
lnecf	0.4051396	0.4312452	-0.0261056	0.5940173
lnlab	1.093.511	1.242.019	0.1485083	2.030.581
lnspr	-0.1434078	0.283005	-0.4264128	0.7182447

$$\text{chi2}(3) = (b-B)'[(V_b-V_B)^{-1}](b-B) = 0.92$$

$$\text{Prob}>\text{chi2} = 0.8210$$

PMG regresyon sonuçlarına göre kısa dönem hata düzeltme katsayısı negatif (-0.1642103) ve olasılık değeri 0.000 olduğu için model anlamlıdır. Bağımlı değişken GDP ve bağımsız değişkenler GFC, LAB ve SPR arasında uzun dönemli ilişki vardır. Serilerin izlediği trendler pozitif ya da negatif şoklar içermektedir. Elde edilen bulgulara göre bağımlı değişkendeki kısa dönemli şoklar uzun dönemde -0.1642103 hızında dalgalanarak büyüme hızına yakınsamaktadır. Yani GFC, LAB, SPR değişkenlerinde oluşan kısa dönemli şoklar -0.1642103 hızında dalgalanarak uzun dönemde GDP'nin ortalamasına yakınsamaktadır. Uzun dönemde modelde ilişki vardır. Modelin bağımsız değişkenleri olan GFC, SPR ve LAB ise kısa dönemde olasılık değerleri anlamsızdır ve aralarında bir ilişki bulunmamaktadır.

Modelde yer alan değişkenlerin katsayıları elastikiyetlerini vermektedir. P>z değeri ise bu katsayılarının anlamlı olup olmadığını ölçülmesini sağlamaktadır. Bu katsayılar 0.05'ten küçükse esneklik katsayıları anlamlı, 0.05'ten büyükse anlamsızdır. PMG analizinde yer alan regresyon sonuçlarına göre değişkenlerin esneklik katsayıları 0.05'ten küçük olduğu için anlamlıdır. Bu esneklik katsayıları uzun dönemde örneğin lnspn %1 arttığında Tablo 2' de yer alan esneklik katsayısına göre lngdp'nin 0.283005 arttığını göstermektedir.

4. Sonuç

Ekonomik büyüme, kalkınmanın merkezindedir ve refahı arttırmak, yoksulluğu azaltmak için tek başına yeterli olmasa da, ana unsur olarak kabul edilir. Aynı zamanda, son yıllarda gelişmekte olan ülkelerde yoksulluğun azaltılması çabalarında sosyal koruma giderek daha önemli hale gelmiştir.

Analizlerden elde edilen bulgular, çalışmada ele alınan sosyal koruma değişkeninin, meydana gelen kısa dönemli şoklarla uzun dönem ekonomik büyüme ortalamasına yakınsadığını göstermektedir. Yani sosyal koruma düşük gelirli ülkeler için uzun dönemde ekonomik büyüme üzerinde etkili bir değişkendir yani büyümeyi olumlu yönde etkilemektedir. Bu nedenle sosyal koruma sadece yoksulluğu ve savunmasızlığı azaltmak için değil, kapsayıcı büyümeyi teşvik etmek için düşük gelirli ülke hükümetlerince önemli bir politika aracı olmalıdır. Sosyal korumanın büyümeyi artırıcı etkilerini anlamak, değerlendirmek ve bunu gerçekleştirmek için en uygun tasarım ve uygulama özelliklerini belirlemek, politika ve program kararlarının bir parçasını oluşturmaktadır.

Sosyal koruma birçok fakir ülkede nispeten ihmal edilmiş bir politika alanı olarak kalır. Ayrıca, sosyal korumanın göz önünde bulundurulduğu durumlarda, program tasarımı üzerinde özen gösterilmelidir. Özellikle, kimlerin hedefleneceğine karar verilmesinde önemli zorluklar olması muhtemeldir. Ayrıca hükümetler, ekonomik teşvikler ile daha büyük sosyal koruma sağlama arasında uygun bir dengeye dikkat etmelidir.

Bu bağlamda sosyal koruma düşük gelirli ülkeler için sağlık ve eğitim yatırımlarını finanse edebilir, insanların gelir elde etmesine yardımcı olan varlıkları korur, risk almayı teşvik eder, işgücü piyasasına katılımı teşvik eder ve ekonomik geçişteki sorunların çözümünü kolaylaştırır. Bununla birlikte, yoksulluk ve eşitsizliğin azaltılmasında sosyal koruma, bireylerin daha fazla sosyal birliğine ve bireylerin çalışma, tasarruf, yatırım yapmaları için daha istikrarlı bir ortam oluşmasına yol açmaktadır. Sosyal koruma yoksulluğu azaltarak büyümeyi artıran bir stratejinin potansiyel olarak önemli bir parçasıdır.

Günümüz düşük gelirli ülkelerinin ve belki de gelişmekte olan ülkelerin, daha yüksek gelirli ülkeler grubuna geçme süreçlerinde, sosyal korumayı göz ardı etmeyen politikalar üretmeleri ve uygulamaları büyük öneme sahiptir.

Kaynakça

- Alderman, H., & Yemtsov, R. (2012). *How can safety-nets contribute to economic growth* (The World Bank Policy Research Working Paper No. 6437). Retrieved from <http://documents.worldbank.org/curated/en/330631468160770454/pdf/wps6437.pdf>
- Aliyu, S., & Elijah, A. (2008). *Corruption and economic growth in Nigeria: 1986-2007* (MPRA Paper, No. 12504). Retrieved from https://mpra.ub.uni-muenchen.de/12504/1/MPRA_paper_12504.pdf
- Barrientos, A., & Hulme, D. (2008). Social Protection for the poor and poorest in developing countries: Reflections on a quiet revolution. *BWPI WorkingPaper*, 30, 1-27. <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.371.310&rep=rep1&type=pdf>
- Berry, A. (2013). Growth, employment, poverty and social protection: A conceptual framework. In *Social protection, growth and employment: Evidence from India, Kenya, Malawi, Mexico and Tajikistan* (pp. 1-39). New York: United Nations Development Programme. [Adobe Acrobat Reader sürümü]. Retrieved from http://www.undp.org/content/dam/undp/library/Poverty%20Reduction/Inclusive%20development/Social%20protection,%20growth%20and%20employment/Draft8_SPG&E_web.pdf
- Blomstrom, M., Lipsey, R. E., & Zejan, M. (1996). Is fixed investment the key to economic growth. *The Quarterly Journal of Economics*, 111(1), 269-276. doi: 10.2307/2946665
- Dünya Bankası. (2018). Dünya Bankası Türkiye. Erişim adresi: <https://www.worldbank.org/tr/country/turkey>
- Ezcurra, R., & Rodríguez-Pose, A. (2011). Decentralization of social protection expenditure and economic growth in the OECD. *Publius: The Journal of Federalism*, 41(1), 146-157. Retrieved from <https://www.jstor.org/stable/23015057>
- Gwartney, J. D., Lawson, R. A., & Holcombe, R. G. (1999). Economic freedom and the environment for economic growth. *Journal of Institution a land Theoretical Economics*, 155(4), 643-663. Retrieved from <https://www.jstor.org/stable/40752161>
- Hassan, H. (2010). Social protection and economic growth in the Sudan: Trends, perspectives, cointegration and causality. *MPRA*, 31442 (12), 1-28. Erişim Adresi: https://mpra.ub.uni-muenchen.de/31442/1/Social_Protection_and_Economic_Growth_in_the_Sudan_Final_V_pdf
- Hsiao, C. (2006). *Analysis of panel data*. New York: Cambridge University Press.
- Im, K. S., Pesaran, M. H., & Shin, Y. (2003). Testing for unit roots in heterogeneous panels. *Journal of Econometrics*, 115(1), 53-74. [https://doi.org/10.1016/S0304-4076\(03\)00092-7](https://doi.org/10.1016/S0304-4076(03)00092-7)
- Judge, G. G., Griffiths, W. E., Hill, R. C. Lütkepohl, H., & Lee, T.-C. (1985). *The theory and practice of econometrics*. New York: Wiley.
- Ndambendia, H., & Njoupouognigni, M. (2010). Foreign aid, foreign direct investment and economic growth in Sub-Saharan Africa: Evidence from pooled mean group estimator (PMG). *International Journal of Economics and Finance*, 2(3), 39-45. Retrieved from <http://ccsenet.org/journal/index.php/ijef>
- Patterson, Z., & Patterson, S. (2012). Social protection and economic growth. *The American Economist*, 57(2), 188-195. Retrieved from <http://www.jstor.org/stable/43664720>
- Simões, M. (2011). Education composition and growth: A pooled mean group analysis of OECD countries. *Panoeconomicus*, 4, 455-471. doi: 10.2298/PAN1104454S
- Şimsek, N. (2008). *Türkiye'nin endüstri içi dış ticaretinin analizi*. İstanbul: Beta Basım Yayım.
- Ünsal, E. (2000). *Makro iktisat*. Ankara: İmaj Yayınevi.
- Nain, Z., & Ahmad, W. (2010). Export-led growth hypothesis in India: Some further evidences. *The IUP Journal of Monetary Economics*, 8(3), 69-82. Retrieved from https://www.iupindia.in/monetary_economics.asp
- Yılmaz, S. (2004). *Makro ekonomik teoride yatırım, büyüme ve enflasyon*. İstanbul: Beşir Kitabevi.

Yoon, H. (2013). Korea: Balancing economic growth and social protection for older adults. *The Gerontologist*, 53(3), 361–368. <https://doi.org/10.1093/geront/gnt018>

Zhang, K. H. (2007). Does foreign direct investment promote economic growth? Evidence from East Asia and Latin America. *Contemporary Economic Policy*, 10(2), 175-185. <https://doi.org/10.1111/j.1465-7287.2001.tb00059.x>